

LIBRIS

We know
books

JULES VERNE

UIMITOARELE PERIPETII ALE JUPÂNULUI ANTIFER

Ilustrații de G. Roux

Traducere și note de Nicolae Constantinescu

LITERA
București

PARTEA ÎNTÂI

I. În care un vas necunoscut și un căpitan necunoscut caută, pe o mare necunoscută, o insuliță necunoscută.....	5
II. În care sunt date câteva explicații indispensabile	16
III. În care insulița este transformată într-un seif aproape imposibil de deschis	25
IV. În care sunt prezentați cititorilor jupânul Antifer și Gildas Trégomain, doi prieteni care nu seamănă deloc	36
V. În care Gildas Trégomain se străduiește din greu să nu-l contrazică pe jupânul Antifer	46
VI. Prima confruntare între Occident și Orient, din care Orientul iese destul de șifonat	58
VII. În care un secretar, într-o dispoziție proastă, îl convinge pe Omar să-l însoțească sub numele de Nazim	71
VIII. În care asistăm la formarea unui cvartet fără muzică și Gildas Trégomain acceptă să fie și el inclus	81
IX. În care un punct geografic de pe o hartă a atlasului jupânului Antifer este însemnat cu minuțiozitate cu creion roșu	94
X. În care este relatată succint călătoria navei cu aburi Steersman din Cardiff, între Saint-Malo și Port-Said	108
XI. În care Gildas Trégomain spune că prietenul său, Antifer, ar putea până la urmă să-și piardă judecata	121
XII. În care Sauk se hotărăște să sacrifice jumătate din comoara lui Kamilk-Pașa ca să-și asigure cealaltă jumătate.....	134
XIII. În care Gildas Trégomain navighează cu destul succes pe o „corabie a deșertului“	146
XIV. În care jupânul Antifer, Gildas Trégomain și Juhel petrec o zi foarte plictisitoare la Sohar	158
XV. În care Juhel măsoară distanțele pentru unchiul său, pe cel mai frumos timp din lume.....	168
XVI. În care se dovedește că, într-adevăr, Kamilk-Pașa a ajuns, în incursiunile sale maritime, până în Golful Oman	182

PARTEA A DOUA

I. Care conține o scrisoare a lui Jubel către Ėnogate, unde sunt istorisite pățaniile al căror erou a fost jupânul Antifer.....	191
II. În care colegatarul jupânului Antifer este prezentat cititorului așa cum se cuvine	200
III. În care jupânul Antifer se află în fața unei propuneri atât de ciudate, încât o ia la fugă ca să nu răspundă	212
IV. În care cumplita luptă dintre Occident și Orient se încheie în avantajul celui din urmă	223
V. În care Ben-Omar poate să compare cele două mijloace de locomoție – terestră și maritimă	235
VI. În care sunt povestite evenimentele din timpul călătoriei cu trenul de la Bône la Alger și cu pachebotul de la Alger la Dakar.....	248
VII. În care sunt prezentate diferite dialoguri și peripeții de la sosirea la Dakar până la sosirea la Loango	258
VIII. În care se demonstrează cât de riscant e să iei anumiți pasageri la bordul unei ambarcațiuni africane cu pânze	268
IX. În care jupânul Antifer și Zambuco declară că nu vor părăsi insulița pe care s-au refugiat fără să fi cercetat-o.....	283
X. În care nasul jupânului Antifer și al bancherului Zambuco sfârșesc prin a se lungi peste măsură	293
XI. În care jupânul Antifer și însoțitorii săi asistă la o predică a reverendului Tyrcomel, care nu le este deloc pe plac.....	305
XII. În care se vede că nu e ușor să faci un pastor să spună ce nu vrea el.....	317
XIII. La sfârșitul căruia vom vedea dispărând al treilea rol, adică al „trădătorului“, din această povestire tragicomică	329
XIV. În care jupânul Antifer găsește un nou document semnat cu monograma lui Kamilk-Pașa	342
XV. În care o vom vedea pe Ėnogate descriind cu degetul o circumferință și consecințele acestei distracții nevinovate	357
XVI. Capitol de consultat de către aceia dintre nepoții noștri care vor trăi la câteva sute de ani după noi	371

PARTEA ÎNTÂI

I

*ÎN CARE UN VAS NECUNOSCUT ȘI UN CĂPITAN
NECUNOSCUT CAUTĂ, PE O MARE NECUNOSCUTĂ,
O INSULIȚĂ NECUNOSCUTĂ*

În acea dimineață de 9 septembrie a anului 1831, căpitanul își părăsi cabina la ora șase și urcă pe duneță.

Soarele se înălțase deja la est sau, mai exact, refracția se ridica deasupra straturilor joase ale atmosferei, pentru că discul lui era încă sub orizont.

O lungă emanație luminoasă mângâia suprafața mării, ușor ridată de un clipocit provocat de briza matinală.

După o noapte calmă, părea că va urma o zi frumoasă – una dintre acele zile de septembrie de care zona temperată beneficiază uneori la sfârșitul anotimpului cald.

Căpitanul își duse luneta la ochiul drept și, întorcându-se la 180 de grade, plimbă obiectivul pe o circumferință în care cerul se confunda cu marea.

După ce termină observarea, se apropie de omul de la cârmă, un bătrân cu barbă zbârlită și o privire ageră.

– Când ai intrat în cart? întrebă el.

– La ora patru, căpitane.

Cei doi bărbați vorbeau o limbă destul de tăioasă, pe care niciun european, englez, francez, german sau de altă naționalitate, n-ar fi recunoscut-o, dacă nu frecventase vechile porturi comerciale din Mediterana Orientală. Probabil că era un fel de dialect turcesc amestecat cu siriană veche.

– Nimic nou?

– Nimic, căpitane.

– De azi-dimineață, n-ai văzut niciun vas?

– Unul singur. O corabie cu trei catarge, care venea din sensul opus nouă. Am cârmit cu un cart, ca să trec cât mai departe posibil.

– Ai făcut bine. Și acum?

Căpitanul observă orizontul cu foarte mare atenție. Apoi, strigă cu o voce puternică:

– Pregătiți-vă să schimbați direcția!

Oamenii de cart se ridicară imediat. Bara a fost coborâtă, scotele velei foc¹ desfășurate și brigantina² întinsă. Vasul își schimbă direcția, pornind la drum spre nord-vest, cu murele³ velelor de la babord legate.

Era un bric-goeletă⁴ de patru sute de tone, o navă de comerț transformată, în urma unor modificări, într-un iaht de agrement. Căpitanul avea în subordine un șef de echipaj și cincisprezece oameni, echipaj suficient

¹ Parâmă folosită pentru fixarea colțului inferior al unei pânze de corabie.

² Pânză triunghiulară susținută de bompres la prora unei nave.

³ Pânză de corabie, trapezoidală, legată de artimon.

⁴ Parâmă folosită pentru a trage prora colțurile inferioare ale velelor pătrate.

pentru manevrare, format din marinari bine făcuți, a căror îmbrăcăminte, bluzon din pânză groasă și beretă, pantaloni largi și cizme înalte, amintea de cea a marinarilor din Europa Orientală.

Nici pe panoul din spate al vasului, nici pe bastingajele exterioare de la proră nu era înscris vreun nume. Pavilionul lipsea și el. De altfel, pentru a evita să facă sau să răspundă unui salut, în clipa în care omul de veghe semnală un vas, bricul-goeletă își schimbă direcția.

Să fi fost oare un vas pirat – la acea vreme, încă se mai întâlneau în zonă – care se temea să nu fie urmărit? Nu. În van s-ar fi căutat arme la bordul lui, și niciun vas nu s-ar hazarda să-și asume riscurile unei astfel de îndeletniciri cu un echipaj atât de mic.

Să fi fost oare un vas de contrabandă ce încălca legea de-a lungul unui țărm sau de la o insulă la alta? Slabe șanse, iar cel mai avizat dintre ofițerii vamali i-ar fi vizitat cala, i-ar fi scotocit încărcătura, i-ar cercetat pachetele, i-ar fi căutat în cutii, fără să descopere vreo marfă suspectă. La drept vorbind, nu transporta nicio încărcătură. Provizii pentru câțiva ani, butoaie cu vin și rachiu în cală, iar la pupă, sub dunetă, trei butoaie cu doage din stejar bine cercuite. Așadar, mai rămânea loc pentru lest¹ – un lest bun din fontă, ce permitea vasului să poarte o velatură solidă.

Poate că cineva ar crede că aceste trei butoaie ar conține praf de pușcă sau o altă substanță explozivă!

Sigur nu, pentru că nu fusese luată nicio măsură de precauție la intrarea în buncărul în care se aflau.

De altfel, niciunul dintre marinari n-ar fi putut oferi informații nici despre destinația bricului-goeletă, nici despre motivele care îl făceau să-și schimbe direcția de îndată ce observa vreun vas, nici despre manevrele care îi caracterizau navigația de cincisprezece luni și nici măcar despre zona în care se afla la acea dată, gonind când cu velele desfășurate, când cu o viteză redusă, fie străbătând o mare interioară, fie plutind pe valurile unui ocean nesfârșit. În timpul acestei călătorii inexplicabile, se zărise de câteva ori uscatul, dar căpitanul se îndepărtase imediat de el. Mai fuseseră semnalate și câteva insule, de care se îndepărtase brusc, cu câteva mișcări

¹ Bric al cărui arbore trînchet poartă vele pătrate, iar celălalt arbore, vele trapezoidale.

de cârmă. Studiind carnetul de bord, puteau fi observate devieri ciudate de traiectorie, care nu justificau nici schimbările bruște ale direcției vânturilor, nici aspectul cerului. Era un secret între acest căpitan – un om de patruzeci și șase de ani, cu părul ciufulit – și personajul cu înfățișare semeață, care apărură în acel moment în deschizătura tambuchiului¹.

– Nimic? întrebă el.

– Nimic, Excelență, i se răspunse.

O mișcare din umeri, indicând o oarecare ciudă, încheie acea conversație laconică. Apoi, personajul, căruia căpitanul i se adresase atât de respectuos, coborî din nou scara tambuchiului, întorcându-se la el în cabină. Aici, întins pe o canapea, căzu pradă unei toropeli adânci. Deși stătea nemișcat, de parcă l-ar fi luat somnul, nu dormea. Se vedea că era obsedat de o idee.

Acest personaj să fi avut în jur de cincizeci de ani. Înalt, cu capul puternic, cu părul bogat și deja cărunt, cu barba ce-i ajungea până pe piept, cu ochi negri și o privire ageră, cu fizionomia sa mândră, dar vizibil posomorâtă – mai degrabă descurajată –, seriozitatea atitudinii indicau un om de origine nobilă. Costumul lui era imposibil de recunoscut. Un burnuz larg de culoare cafeniu-închis, cu găitane la mâneci, împodobit cu franjuri multicolore, îl acoperea de la umeri până la picioare, iar pe cap avea o bonetă verzuie cu ciucure negru.

După două ore, prânzul i-a fost servit de un tânăr pe o masă de ruliu, fixată de podeaua cabinei, acoperită cu un covor gros cu flori. Abia dacă se atinse de felurile de mâncare pregătite cu mare atenție, bând însă cafeaua fierbinte și parfumată din două cești mici din argint, foarte fin lucrate. Apoi, o narghilea din care ieșea un fum parfumat a fost așezată în fața lui și, cu muștiucul între buzele care lăsau să se vadă o dantură foarte albă, își reluă meditația, învăluit de efluviile suave de latakia².

O parte din zi trecu astfel, în timp ce bricul-goeletă, ușor legănat de unduirile hulei, își continua drumul nesigur pe suprafața acestei mări.

În jurul orei patru, Excelența Sa se trezi, făcând câțiva pași, se opri în fața hublourilor întredeschise, își plimbă privirea până la orizont și se opri în

¹ Încărcătură specială din material greu, care asigură echilibrul unei nave.

² Deschizătură în puntea unei nave, prevăzută cu un capac sau cu o construcție asemănătoare cu o gheretă, care o protejează de intemperii și care permite accesul în încăperile de sub punte.

Acest personaj să fi avut în jur de cincizeci de ani.

dreptul unui soi de trapă ascunsă de o bucată de covor. Această trapă, care se ridica prin apăsarea cu piciorul într-unul dintre colțurile sale, se deschidea în buncărul situat sub podeaua cabinei. Acolo se aflau, sprijinite unul de celălalt, cele trei butoiașe cercuite, deja menționate. Personajul, aplecat peste trapă, rămase în această poziție câteva clipe, de parcă vederea acestor butoiașe l-ar fi hipnotizat. Apoi se ridică, murmurându-și: „Nu... fără nicio ezitare! Dacă nu găsesc o insuliță necunoscută unde să le pot ascunde în secret, mai bine le arunc în mare!“ Î închise trapa, peste care căzu din nou bucata de covor, și, îndreptându-se spre scara tambuchiului, urcă pe dunetă.

Era ora cinci după-amiază. Timpul nu se schimbaseră, cerul era acoperit cu nori mici și rotunzi. Puțin înclinat sub acțiunea unei brize ușoare, vasul lăsa în urma lui o dâră fină dantelată care se topea în mare.

Excelența Sa scrută încet orizontul, trasat parcă de o linie de compas pe un fond albastru foarte deschis. Din locul în care se afla, o bucată de pământ, cu o altitudine medie, era vizibilă la o distanță de paisprezece-cincisprezece mile. Dar niciun profil nu deforma linia cerului și a apei.

Atunci, căpitanul, apropiindu-se de el, auzi întrebarea inevitabilă:

– Nimic?

Ceea ce aduse răspunsul inevitabil:

– Nimic, Excelență.

Personajul rămase tăcut timp de câteva minute. Apoi se așeză pe o banchetă de la pupă, în timp ce căpitanul se plimba în bătaia vântului, manevrându-și luneta cu promptitudine.

– Căpitane! zise el în scurt timp, după ce observă spațiul încă o dată.

– Ce dorește Excelența Voastră?

– Să știu unde suntem cu exactitate.

Căpitanul luă o hartă marină și o desfăcu pe marginea de lemn a punții.

– Aici, răspunse el, arătând cu creionul locul în care un meridian și o paralelă se intersectau.

– La ce distanță de această insulă... în est?

– La douăzeci și două de mile.

– Și de acest pământ?

– La aproximativ douăzeci și șase.

– Nimeni din cei de pe vas nu știe în ce zonă navigăm acum?

– Nimeni, mai puțin noi doi, Excelență.

– Și nici măcar pe ce mare navigăm?

– De atâta timp navigăm în direcții diferite, încât nici cel mai bun marinar n-ar putea ști.

– Ah! De ce ghinionul mă împiedică să întâlnesc o insulă care să fi scăpat căutărilor navigatorilor sau, dacă nu, măcar o insuliță, măcar o stâncă a cărei existență să o cunosc doar eu? Aș fi îngropat comoara asta, iar câteva zile de navigație mi-ar fi suficiente, atunci când ar fi venit vremea să le iau... dacă va mai veni vreodată!

Acestea fiind spuse, personajul amuți și se aplecă peste bastingaj. După ce scrută adâncimea mării, atât de transparentă, încât privirea putea pătrunde până la o adâncime de douăzeci și cinci de metri, întoarse capul cu o anumită violență.

- Ei bine, iată abisul căruia îi voi încredința bogățiile mele! exclamă el.
- Nu le veți mai recupera niciodată, Excelență!
- Mai bine să dispară decât să cadă în mâini inamice sau ticăloase!
- Cum doriți.
- Dacă până la lăsarea serii nu vom descoperi nicio insuliță necunoscută prin zonă, voi arunca în mare cele trei butoiașe.
- Am înțeles! răspunse căpitanul, care comandă să se facă volte cu vântul în față.

Personajul se întoarse pe duneta de la pupă și, sprijinindu-se cu coatele pe balustrada vasului, își reluă starea de somnolență visătoare obișnuită.

Soarele apunea cu repeziciune. În acea zi de 9 septembrie, cu aproximativ cincisprezece zile înaintea echinocțiului de toamnă, discul său dispărea la câteva grade vest, adică într-un punct al orizontului ce tocmai îi atrăgea atenția căpitanului. Exista oare în acea direcție un promontoriu înalt, lipit de litoralul unui continent sau al unei insule? Ipoteză inadmisibilă, pentru că harta nu indica nicio bucată de pământ pe o rază de cincisprezece-douăzeci de mile, în acea zonă foarte frecventată de vase de comerț și, în consecință, foarte cunoscută de navigatori. Să fie oare o stâncă izolată, o stâncă submarină dominând pe o suprafață de câțiva metri marea, și care ar fi putut fi locul căutat zadarnic până atunci de Excelența Sa pentru a-și îngropa avuția? Nu se observa nimic asemănător pe hărțile hidrografice, foarte exacte, ale acestei porțiuni de mare. O insuliță, cu stâncile de care era probabil înconjurată, cu centura sa dezordonată de stropi de apă și de unde agitate, nu ar fi putut scăpa investigațiilor marinarilor. Hărțile ar fi arătat stânca adevărată. Or, după harta pe care o avea, căpitanul putea să afirme că nu se afla nici măcar o stâncă submarină în acea zonă întinsă.

„E o iluzie!“ își spuse el, când își îndreptă din nou luneta spre locul cu pricina, reglând-o cu mare atenție.

Într-adevăr, nicio linie nu apăruse, oricât de slab, în cadrul obiectivului.

În acel moment – ora șase și câteva minute –, soarele începuse să muște din orizont, suierând la contactul cu marea, dacă am crede ceea ce spuneau

ibericii. Atât la apus, cât și la răsărit, refracția dădea impresia că încă mai e, în timp ce el dispăruse deja sub orizont. Materia luminoasă, proiectată oblic la suprafața valurilor, se întindea ca un diametru lung, de la vest la est. Ultimele riduri, asemănătoare unor dungi de foc, tremurau ușor sub briza palidă. Această lumină se stinse brusc atunci când marginea superioară a discului, atingând ușor linia apei, își lansă raza verde. Coca bricului-goeletă se întunecă, în timp ce velele superioare se înroșeau cu ultimele lumini.

În momentul în care cortina apusului urma să cadă, dinspre vergele velei trinchet se auzi o voce.

– Ohe!

– Ce s-a întâmplat? întrebă căpitanul.

– Văd pământ la tribord în față!

Pământ, în direcția unde căpitanul crezuse că vede contururi vagi cu câteva minute înainte? Așadar, nu se înșelase.

La strigătul omului de veghe, marinarii de cart veniră pe bastingaj și priviră spre vest. Căpitanul, cu luneta în bandulieră, apucă hobanele marelui catarg, urcă cu agilitate scara de sart, încălecă barele velei principale și, cu luneta la ochi, cercetă orizontul în locul indicat.

Omul de veghe avusese dreptate. La o distanță de șase-șapte mile exista un soi de insuliță, ale cărei contururi se profilau în negru pe fundalul colorat al cerului. Parcă era o stâncă submarină, de mică altitudine, înconjurată de aburii unor vapori sulfuroși. Peste cincizeci de ani, un marinar va fi convins că e fumul unei nave cu aburi de mari dimensiuni, trecând în larg. Dar, în 1831, nimeni nu și-ar fi imaginat că oceanele vor fi într-o bună zi străbătute în lung și-n lat de aceste mașini imense. De altfel, căpitanul avusese timp doar să vadă, nu și să gândească. Insulița semnalată dispăru aproape instantaneu în ceața serii. Dar nu mai conta, o văzuse, și nu avea niciun dubiu asupra acestui lucru. Căpitanul coborî din nou pe duneță, iar personajul, trezit din starea sa de somnolență de acest incident, îi făcu semn să se apropie, întrebându-l:

– Ei bine?

– Da, Excelență.

– Ai văzut pământ?

– Cel puțin o insuliță.

– La ce distanță?

– La aproximativ șase mile, la vest.

– Iar harta nu indică nimic în acea direcție?
– Nimic.
– Ești sigur de poziția ta pe hartă?
– Sigur.
– Așadar, ar fi o insuliță necunoscută?
– Așa cred.
– Poate fi posibil?
– Da, Excelență, dacă această insuliță este formată recent.
– Recent?
– Așa cred, pentru că mi-a apărut învelită de aburi vulcanici. În zonă, forțele plutoniere acționează frecvent și se manifestă prin înălțarea fundului submarin.

– Sper să ai dreptate, căpitane! Nu mi-aș fi putut dori mai mult decât una dintre acele stânci ieșite brusc din mare, care să nu aparțină nimănui!

– Cel puțin, Excelență, va aparține primului ocupant.
– Atunci, eu voi fi acela.
– Da... Dumneavoastră.
– Deplasează-te direct spre acel loc.
– Direct, dar prudent! răspunse căpitanul. Am putea avea necazuri, dacă în larg se află stânci submarine. Eu propun să așteptăm lumina zilei pentru recunoașterea stâncii și acostarea pe insuliță.

– Să așteptăm, îndreptându-ne spre ea.

– Am înțeles.

Acum trebuia să acționeze ca un adevărat marinar. Un vas nu se poate aventura pe pragul stâncos al unei mări pe care nu-l cunoaște. În apropierea unor pământuri noi, trebuie să înaintezi folosindu-te numai de sondă, și în niciun caz noaptea.

Personajul intră în cabina sa și, chiar dacă somnul va reuși să-i închidă pleoapele, musul nu va fi nevoit să-l trezească dis-de-dimineață, pentru că va fi pe duneță înainte de răsăritul soarelui.

Căpitanul nu dori nici să părăsească puntea, nici să lase șefului echipajului sarcina de a veghea până dimineață. Noaptea coborî lin. Orizontul deveni încet-încet neclar, în timp ce perimetrul său se restrângea treptat. De o oră briza abia sufla. Fusesse păstrată doar velatura necesară acțiunii cârmei și menținerii pe direcție a bricului-goeletă.

În acest timp, pe cer se aprinseră primele constelații. La nord, Steaua Polară privea ca un ochi nemișcat și fără o strălucire vie, în timp ce Arcturus¹ strălucea continuând curba Ursei Mari. La sud, Casiopeea² își contura V-ul dublu lucitor. Dedesubt, Capella³ apărea exact în locul unde apăruse cu o zi în urmă, unde va apărea și mâine, cu cele patru minute avans cu care își începe ziua astrală. La suprafața adormită a mării domnea acea toropeală inefabilă, provocată de căderea nopții.

Căpitanul, rămas la prora vasului, mai mișca doar bara vincii⁴, pe care se sprijinea. Imobil, se gândea doar la acel punct observat în ceața amurgului. Acum avea tot felul de îndoieli, acelea pe care noaptea le face și mai obsedante. Oare nu căzuse pradă unei iluzii? Să fie oare adevărat că o nouă insuliță își făcuse apariția acolo? Da, cu siguranță. Cunoștea aceste zone, le străbătuse de o sută de ori. Stabilirea poziției se făcuse cu o eroare de o milă, iar cele mai apropiate pământuri se aflau la nouă-zece mile. Dar nu se înșelase. Dacă în acel loc își făcuse apariția o insulă, nu putea să fie deja ocupată? Poate că un navigator își pusese pavilionul acolo! Englezii, indivizi care nu iartă nimic pe ocean, și-ar fi însușit repede o insuliță ivită pe drumurile maritime, aruncând-o în coșul lor! Oare nu se va vedea un foc, care să indice că era ocupată? Era posibil ca nașterea acelei stânci să fi avut loc în urmă cu câteva săptămâni, câteva luni? Și cum de scăpase ea privirii marinarilor, hidrograflor?

Toate aceste întrebări justificau tulburarea căpitanului și nerăbdarea cu care aștepta lumina zilei. De altfel, nimic nu indica direcția insuliței – nici măcar o reflexie a acelor vapori cu care apărea învăluită și care ar fi putut colora întunericul cu o tentă ce semăna cu funinginea. Peste tot, aerul și apa erau învăluite în întuneric. Orele treceau. Deja constelațiile circumpolare descriseseră un sfert de cerc în jurul axei cerului. Pe la ora patru, primele licăriri de lumină apărură la est-nord-est. Această lumină permitea zărirea câtorva nori, la zenit. Mai era nevoie de câteva grade pentru ca soarele să

¹ Tutun oriental, cu gust aparte și aromă foarte puternică.

² Cea mai luminoasă stea din constelația Boarul și a treia ca luminozitate de pe cer, după Sirius și Canopus.

³ Constelație nordică.

⁴ Stea din emisfera nordică, cea mai strălucitoare stea din constelația Vizitiul. Are o magnitudine de 0,08 și se află la o depărtare de 42,21 de ani-lumină de Pământ.